

PRZEDSIĘBIORCZY EMPATYCZNI PROSPOŁECZNI

*Model wzmocnienia
kompetencji z obszaru
przedsiębiorczości
i przedsiębiorczości
społecznej*

 STOWARZYSZENIE
NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

 **Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej**
ROPS w Poznaniu

Publikacja przygotowana na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu w ramach realizacji projektu „Nowa Energia. Rozwijanie i wzmocnianie kompetencji przedsiębiorczych wśród młodzieży”.

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

WPROWADZENIE

Poniższy model ma przedstawić rozwiązania umożliwiające wspieranie rozwoju kompetencji społecznych i przedsiębiorczych młodzieży z obszaru Wielkopolski w celu zwiększenia ich udziału w życiu społecznym regionu oraz przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysów emocjonalnych u młodych osób. Model ma łączyć w sobie rozwiązania zaczerpnięte z sektora ekonomii społecznej oraz praktyki i narzędzia pracy z młodzieżą, które są stosowane w edukacji formalnej, a zwłaszcza pozaformalnej wśród instytucji i organizacji pracujących z młodzieżą na co dzień. Kluczowym założeniem modelu jest to, że młodzież będzie nie tylko widzem i beneficjentem działań, lecz także uczestnikiem i aktorem. Rezultaty wdrożenia modelu mają szansę trwale oddziaływać na sektor ekonomii społecznej, otwierając go na punkt widzenia i potrzeby młodych ludzi oraz przyczyniając się do kształcenia kadr dla ekonomii społecznej w przyszłości. Mamy nadzieję, że przetestowanie i wdrożenie tego rozwiązania na szerszą skalę będzie miało pozytywny wpływ zarówno na rozwój sektora

3 **model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej**

ekonomii społecznej, jak i sektor edukacji pozaformalnej w obszarze przedsiębiorczości i przedsiębiorczości społecznej, a przede wszystkim na zmagające się z trudnymi sytuacjami życiowymi młode osoby, którym poświęcono szczególną uwagę w ramach opracowanego modelu.

OPIS GRUPY DOCELOWEJ

Adresaci

Opisywany model (zgodnie z założeniami projektu) zakłada, że jego adresatami będą młode osoby, w wieku 13–16 lat. Odwołując się do terminów edukacji formalnej, można nazwać tę grupę uczniami i uczennicami drugiego etapu edukacyjnego, ewentualnie osobami rozpoczynającymi trzeci etap edukacyjny (pierwsze lub drugie klasy szkół ponadpodstawowych). Jest to decyzja nieprzypadkowa – właśnie na drugim etapie nauczania po raz pierwszy pojawiają się takie pojęcia jak przedsiębiorczość czy społeczeństwo. Uczniowie są już wówczas na tyle samodzielni, żeby zrozumieć, że rzeczywistość, w której żyjemy, jest złożona i wymaga różnych strategii reagowania. Rozumieją już, że mają na nią wpływ. Jest to też ten moment ścieżki ich edukacji, kiedy podejmują coraz bardziej świadomie decyzje związane z rozwijaniem swoich zainteresowań, odkrywaniem pasji i talentów. Decyzja o takim zawężeniu grupy docelowej jest również podyktowana względami praktycznymi – uczniowie są samodzielni na tyle, żeby pod okiem opiekuna pracować nad własnymi projektami, mają również niezbędną przestrzeń do takich działań. Doświadczenia

4 **model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej**

zespołu Stowarzyszenia Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych, zdobyte m.in. podczas realizacji warsztatów edukacyjnych z przedsiębiorczości społecznej „Współpraca zamiast realizacji”, pokazały, że największą gotowość do współpracy okazują uczniowie i uczennice klasy VII szkół podstawowych oraz klasy I i II szkół ponadpodstawowych. Inną przesłanką, która miała duże znaczenie przy tworzeniu założeń modelu, jest poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym grup, które będą jego adresatami. Model ma charakter uniwersalny i może być wykorzystany przez różne grupy adresatów i użytkowników, kluczowe jednak jest to, że jest to z założenia model inkluzywny – upodmiotawiający młodych ludzi, nastawiony na ich partycypację i decyzyjność na każdym etapie realizacji. Zgodnie więc z najlepszymi tradycjami ekonomii społecznej szczególną uwagę chcielibyśmy poświęcić osobom młodym, które są narażone na wykluczenie społeczne z uwagi na różne przesłanki, m.in. takie jak:

- miejsce zamieszkania – szczególnie obszary wiejskie i małe miasteczka narażone na wykluczenie komunikacyjne,
- niepełnosprawność/neuronietykowość, młodzież ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi,
- młodzież z doświadczeniem migracyjnym i uchodźczym,
- młodzież narażona na uzależnienia,
- młodzież zagrożona ubóstwem i narażona na bezdomność,
- młodzież z pieczy zastępczej, ośrodków szkolno-wychowawczych, zakładów poprawczych i innych placówek.

Użytkownicy modelu

Użytkownikami modelu będą podmioty, które z racji realizowanych przez nie działań mogą (i powinny) być w przyszłości zainteresowane wdrażaniem działań z obszaru wzmacniania kompetencji przedsiębiorczych i społecznych wśród młodzieży. Użytkownikami tymi będą:

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

- Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej – jako instytucje realizujące cele wynikające z ustawy o ekonomii społecznej, a także Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, w tym działania na rzecz rozwijania ekonomii społecznej i wspierania akcji edukacyjnych związanych z jej upowszechnianiem i zwiększeniem widoczności podmiotów ekonomii społecznej/przedsiębiorstw społecznych (PES/PS). Z uwagi na charakter swojej działalności mają predyspozycje do tego, żeby być głównym użytkownikiem opisywanego modelu,
- Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej – jako instytucje koordynujące rozwój ekonomii społecznej w poszczególnych województwach,
- placówki oświatowe – szkoły podstawowe i ponadpodstawowe – wszystkie szkoły zainteresowane rozbudzaniem i wzmacnianiem kompetencji z obszaru przedsiębiorczości i przedsiębiorczości społecznej,
- organizacje pozarządowe, grupy nieformalne działające z młodzieżą i na jej rzecz,
- instytucje pomocy i integracji społecznej, instytucje rynku pracy pracujące z młodzieżą, w tym specjalistyczne placówki takie jak np. świetlice socjoterapeutyczne, ochotnicze hufce pracy, warsztaty terapii zajęciowej.

Partnerstwa lokalne wokół modelu

Działania na rzecz włączenia różnych grup w życie społeczności, rozwijanie przedsiębiorczości, przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia społecznego to cele, które łączą różne instytucje. Dodatkowo wiele z nich dąży do rozwijania i wzmacniania sektora ekonomii społecznej. Wszystkie one mogą być bezpośrednio

6 **model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej**

zainteresowane wdrażaniem i rozwijaniem omawianego modelu. Są to: przedsiębiorstwa społeczne, w tym spółdzielnie socjalne, centra usług społecznych, powiatowe centra pomocy rodzinie, centra i kluby integracji społecznej, placówki wsparcia dziennego, ochotnicze hufce pracy, a także kościelne osoby prawne, organizacje pozarządowe i tradycyjne przedsiębiorstwa działające na otwartym rynku, które świadomie realizują strategię społecznie odpowiedzialnego i zrównoważonego biznesu. Proponowany model ma uniwersalny charakter, jest skalowalny z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań, w związku z czym realizacja jego szczegółowych celów możliwa będzie przez tworzenie partnerstw ukierunkowanych na rozwiązywanie wybranych problemów społecznych.

Interesariusze

Interesariusze to osoby, grupy lub instytucje, które mogą wywierać wpływ na proces wdrażania modelu wzmacniania kompetencji przedsiębiorczych i społecznych wśród młodzieży lub na które to przedsięwzięcie będzie oddziaływało w określony sposób. W omawianym przypadku można zidentyfikować następujące grupy interesariuszy:

- jednostki samorządu terytorialnego (organy prowadzące szkoły: gminy, powiaty, województwo) i ich jednostki organizacyjne,
- centra doradztwa zawodowego dla młodzieży i inne instytucje realizujące politykę JST w dziedzinie poradnictwa zawodowego i rozwoju kariery młodzieży,
- Regionalne ośrodki polityki społecznej, których zadaniem jest kreowanie polityki społecznej na poziomie regionu oraz promowanie innowacji w tym obszarze¹,

¹ Za: R. Szarfenberg, „Zadania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (bez OPS-ów i DPS-ów)”, <http://rszarf.ips.uw.edu.pl/zadaniajops/jops03.pdf> [dostęp: 12.03.2023].

7 **model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej**

- instytucje pomocy i integracji społecznej – w długofalowej perspektywie wdrażanie i rozwijanie modelu może przełożyć się na zmniejszenie nierówności i spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej,
- instytucje rynku pracy – w przypadku oddziaływań na aktywność zawodową młodych ludzi,
- organizacje pozarządowe – młodzież to zarówno adresat działań wielu organizacji pozarządowych, jak i aktywny uczestnik i kreator tych działań,
- lokalna społeczność – aktywna, przedsiębiorcza i wrażliwa społecznie młodzież ma pozytywny wpływ na jakość życia społeczności lokalnej.

Szczególnym interesariuszem omawianego modelu jest Fundacja Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej – organizacja, która za cel stawia sobie popularyzację idei spółdzielczości oraz osiągnięcie spółdzielni uczniowskich, a także świadczy pomoc instruktazową oraz szkoleniową zarówno dla członków spółdzielni, jak i ich instruktorów i opiekunów.

DIAGNOZA

Problemy, które mogą być rozwiązane dzięki wdrożeniu omawianego modelu, koncentrują się wokół trzech obszarów:

- problemu braku powiązania kompetencji przedsiębiorczych z wartościami utożsamianymi z przedsiębiorczością społeczną,
- problemu związanego z koniecznością zmodyfikowania sposobu kształcenia osób młodych z obszaru

8 **model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej**

przedsiębiorczości i uzupełnienia go o elementy praktyczne, zwiększające sprawczość młodych osób,

- problemu wystarczającego doświadczenia, kontaktów (a może nawet kompetencji) do współpracy z młodzieżą wśród użytkowników modelu, zwłaszcza tych z sektora ekonomii społecznej.

Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych podejmowało próby rozwiązania tych problemów, m.in. przez realizację warsztatów edukacyjnych z przedsiębiorczości społecznej w wybranych szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, organizację cyklicznego wydarzenia „WOES w kinie”, którego celem jest upowszechnianie wiedzy o przedsiębiorczości społecznej, czy opracowanie zestawu narzędzi wspierających w nauczaniu przedsiębiorczości społecznej. Mimo pewnych sukcesów związanych z wdrażaniem ww. działań dostrzegamy również ich słabości – to przede wszystkim brak trwałości, a także mikroskala – działania te trudno uznać za rozwiązanie o charakterze systemowym. Zasoby, w tym zasoby kadrowe stowarzyszenia, są ograniczone i uniemożliwiają skalowanie prowadzonych przez nas działań w takim wymiarze, w jakim istnieje na nie zapotrzebowanie i w jakim chcielibyśmy realizować te działania.

Warto zwrócić uwagę również na to, że dla organizacji działających w sektorze ekonomii społecznej współpraca z młodzieżą i działania na jej rzecz są rzeczą ważną, ale nie priorytetową i dopiero od kilku lat ośrodki wsparcia ekonomii społecznej bardziej aktywnie włączają się w takie inicjatywy. Ma to swoje konsekwencje w kilku wymiarach: nie są one rozpoznawane przez sektor edukacji jako partnerzy, brakuje im doświadczenia, a być może również znajomości niektórych narzędzi i sposobów pracy z młodzieżą. Świadomi tego zagrożenia, zdecydowaliśmy się nawiązać współpracę ze Stowarzyszeniem Morena – jedną z największych organizacji działających z młodzieżą i dla niej.

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

Dzięki temu testowaliśmy różnego rodzaju rozwiązania w swojej działalności, w tym również i to, które można uznać za szczególnie ciekawe dla sektora ekonomii społecznej – model wspierania rozwoju spółdzielni uczniowskich.

Szczegółowy model działalności Stowarzyszenia Morena został przedstawiony w poprzednim rozdziale tej publikacji.

OPIS MODELU

Cele wdrażania modelu

Celem nadrzędnym jest wzmocnienie kompetencji przedsiębiorczych i społecznych wśród młodzieży w wieku 13-16 lat w województwie wielkopolskim przez opracowanie modelu rozwijania i wspierania inicjatyw młodzieżowych przez sektor ekonomii społecznej. Cele szczegółowe to:

- wsparcie przynajmniej sześciu grup inicjatywnych w opracowaniu realizacji i pomysłów na własne działanie z obszaru przedsiębiorczości społecznej,
- wsparcie przynajmniej sześciu opiekunów grup inicjatywnych, którzy będą pracowali z nimi nad opracowaniem i wdrażaniem pomysłów,
- stworzenie i przetestowanie mechanizmów współpracy między różnymi instytucjami, by wdrożyć nowy model wzmocniania kompetencji przedsiębiorczych i społecznych,
- stworzenie i upowszechnienie rekomendacji dotyczących testowanego modelu wzmocniania kompetencji przedsiębiorczych i społecznych wśród młodzieży,

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

- wypracowanie metod i narzędzi dla długofalowego, systemowego wspierania spółdzielni uczniowskich (oraz innych inicjatyw młodzieżowych) przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej,
- organizacja przynajmniej trzech warsztatów wzmacniających kompetencje miękkie dla przedstawicieli środowisk oświatowych,
- organizacja przynajmniej trzech warsztatów kreatywnych dla młodzieży,
- organizacja konkursu oraz gali, podczas której zostaną przedstawione najciekawsze pomysły i nagrodzeni laureaci.

Cele zostały opracowane zgodnie z zasadą SMART. Są konkretne, mierzalne, osiągalne, realne, określone w czasie. Po zakończeniu realizacji każdego z działań – będzie to koniec czerwca 2023 roku – projekt zostanie poddany ewaluacji pod kątem zrealizowania założonych celów.

Opis modelu

Opisywany model to model wspierania rozwoju spółdzielni uczniowskich i/lub innych inicjatyw młodzieżowych w ramach działalności Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej. Obie propozycje mają swoje plusy i minusy. Ten pierwszy wariant – spółdzielnia uczniowska – jest domyślnie rozwiązaniem łatwiejszym do realizacji również z uwagi na jego mocne osadzenie w świecie wartości spółdzielczych. Jednocześnie trzeba wziąć pod uwagę następujące aspekty: 1) niejasny status formalnoprawny spółdzielczości uczniowskiej, który może negatywnie wpływać na zainteresowanie placówek oświatowych tym rodzajem działalności; 2) powiązanie spółdzielczości uczniowskiej z edukacją formalną, co z jednej strony może ułatwić prowadzenie działań, z drugiej – negatywnie przełożyć się na motywacje ostatecznych użytkowników do skorzystania z tego rozwiązania. Drugi wariant zakłada

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

współpracę z inicjatywami pozaformalnymi. Działania w jego ramach powinny być skoncentrowane na wspieraniu profesjonalnych, wyspecjalizowanych grup pracujących z młodzieżą i na jej rzecz (wsparcie finansowe i organizacyjne, wsparcie merytoryczne).

Wsparcie w obszarze rozwijania kompetencji przedsiębiorczych może wyglądać następująco:

- wsparcie finansowe/rzeczowe: mikrogranty, konkursy, wynagrodzenia dla opiekunów spółdzielni uczniowskich, wynagrodzenia dla opiekunów grup inicjatywnych,
- wsparcie w tworzeniu spółdzielni uczniowskich i ich funkcjonowaniu,
- mentoring – współpraca z przedsiębiorstwami społecznymi działającymi lokalnie, np. wizyty studyjne, warsztaty, spotkania z praktykami.

Wsparcie w obszarze rozwijania kompetencji społecznych może wyglądać następująco:

- wsparcie w obszarze rozwijania kompetencji miękkich – dla osób pracujących z młodzieżą zarówno na płaszczyźnie formalnej, jak i pozaformalnej,
- warsztaty, szkolenia, materiały informacyjne, narzędzia dotyczące przedsiębiorczości społecznej dla osób pracujących z młodzieżą,
- sieciowanie – budowanie sieci i umożliwianie wymiany doświadczeń może być wartością dodaną zwłaszcza w przypadku spółdzielni uczniowskich,
- budowanie działań wspólnie z młodzieżą z uwzględnieniem wymiaru lokalnego,

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

- komunikacja i upowszechnianie – materiały dotyczące ekonomii społecznej przygotowane w prostym i zrozumiałym języku.

PLAN DZIAŁANIA

Poniższy plan działania przedstawia zakres czynności, które powinny zostać podjęte przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej zainteresowane wspieraniem rozwoju kompetencji przedsiębiorczych i społecznych wśród młodzieży, w tym w ramach spółdzielni uczniowskich i/lub nieformalnych inicjatyw młodzieżowych:

1. **Analiza struktury i zasobów OWES** – wskazanie osoby odpowiedzialnej za działania edukacyjne (może to być odrębne stanowisko specjalisty/-tki ds. edukacji, może to należeć do zakresu obowiązków osoby pracującej w dziale animacji), zabezpieczenie środków finansowych OWES na wsparcie merytoryczne i finansowe/rzeczowe w sposób, który umożliwiłby wsparcie spółdzielni uczniowskich analogicznie (choć bez wątplenia w mniejszej skali) do spółdzielni socjalnych oraz innych przedsiębiorstw społecznych, uwzględnienie realizacji nowego zadania w celach i strategii działań, harmonogramie, działaniach ewaluacyjnych. Zgodnie z założeniami Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, a także regulaminem konkursu dotyczącego działalności OWES w Wielkopolsce OWES mogą wyodrębnić część zadań i środków finansowych na pracę z młodzieżą, wspieranie spółdzielni uczniowskich oraz innych działań edukacyjnych na rzecz uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Realizacja działań edukacyjnych:

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

„OWES w ramach usług w obszarze animacji realizuje na poziomie subregionu m.in. działania w obszarze edukacji zgodne z planem działania wypracowanym przez grupę ds. edukacji funkcjonującą przy regionalnym Komitecie ds. ES, w tym m.in.:

- a. organizuje wydarzenia edukacyjne w postaci warsztatów kierowanych do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych np. przy wykorzystaniu programu wypracowanego na zlecenie ROPS w Poznaniu,
- b. wspiera wdrożenie programu edukacyjnego opracowanego na zlecenie ROPS w Poznaniu w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych na terenie subregionu,
- c. wspiera spółdzielczość uczniowską (...)

Działania te są w pełni komplementarne z innymi działaniami OWES mającymi na celu tworzenie ekosystemu sprzyjającego rozwojowi ekonomii społecznej.

2. **Diagnoza sytuacji i zdefiniowanie instrumentów, które w najlepszy sposób pozwolą dostarczyć adresatom działania potrzebnych kompetencji.** Wśród tych narzędzi mogą być: warsztaty w szkołach, spółdzielnie uczniowskie, warsztaty z przedsiębiorstwami społecznymi, mentoring, działania sieciujące, szkolenia dla kadry placówek edukacyjnych i innych osób pracujących z młodzieżą w obszarze przedsiębiorczości społecznej, wizyty studyjne, mikrogran-ty itd.). Ten katalog może być bardzo rozbudowany. Rekomendowane w tym kontekście będzie również skorzystanie z zasobu innowacyjnych rozwiązań z edukacji włączającej

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

wypracowanych w Inkubatorach Innowacji Społecznych „Generator Dostępności” oraz Włącznik Innowacji Społecznych prowadzonych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu oraz Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych. Dobrym wariantem dla tego kroku byłaby współpraca między OWES nad usystematyzowaniem katalogu wsparcia i wypracowaniem gotowych, ujednoliconych narzędzi ułatwiających wdrażanie modelu (np. scenariusze spotkań, konspekty zajęć, programy wizyt studyjnych, materiały pomocnicze dla nauczycieli, regulaminy konkursu na mikrodotacje dla spółdzielni uczniowskich itd.). Niemniej istotna będzie wymiana doświadczeń i współpraca między OWES na dalszych etapach wdrażania modelu.

- 3. Zdefiniowanie interesariuszy** – zmapowanie partnerów dla OWES i tworzenie partnerstw na rzecz inicjatyw młodzieżowych, w tym spółdzielni uczniowskich. Na tym etapie należy wyodrębnić podmioty, które mogą być najbardziej zainteresowane wdrożeniem omawianych działań. Mogą to być jednostki samorządu terytorialnego, jednostki pomocy społecznej, spółdzielnie socjalne czy organizacje pozarządowe działające na danym terenie. Szczególnie w mniejszych miejscowościach wiele funkcji publicznych pełnionych przez różne osoby dubluje się, więc siłą rzeczy część z tych osób może być lokalnymi, akceptowanymi ambasadorami przedsiębiorczości społecznej w swoich środowiskach lokalnych.
- 4.** Po wyodrębnieniu partnerów istotnym krokiem będą **konsultacje kierunków działania i kolejnych kroków z partnerami z obszaru edukacji młodzieży, ekspertami oraz przede wszystkim – samą młodzieżą.** W modelu Stowarzyszenia Morena to nauczyciele inicjowali przedsięwzięcia

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

i wyłaniali grupy młodzieżowe, które miały je realizować. Warto tę optykę odwrócić tak, by punktem wyjścia były inicjatywy wychodzące od samej młodzieży, która w dalszym kroku wybierze opiekuna przedsięwzięcia. Do celów konsultowania obszarów i form działalności dla przyszłych inicjatyw wykorzystać można scenariusze zajęć opisane w „Programie zajęć z przedsiębiorczości społecznej dla uczniów szkoły podstawowej (klasy IV–VIII)”, opracowanym przez Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych (np. moduł 4.3. Spółdzielnia uczniowska, moduł 5.3. Debata wokół wartości w biznesie). Trafną formułą będą też zogniskowane wywiady grupowe (FGI), warsztaty *design thinking*, praca metodą zespołowych projektów edukacyjnych.

5. Równie istotna będzie **diagnoza potrzeb nauczycieli/edukatorów wspierających inicjatywy młodzieżowe**. W odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby należy przygotować ofertę wsparcia sztytę na miarę. Zapewnienie wsparcia – zarówno merytorycznego, jak i (o ile to możliwe) finansowego – opiekunom młodzieżowych grup inicjatywnych zajmujących się przedsiębiorczością społeczną będzie kluczowe dla sukcesu i trwałości przedsięwzięcia. Analiza modelu realizowanego przez Stowarzyszenie Morena pozwala stwierdzić, iż słabą stronę przedsięwzięcia stanowi jego trwałość. Specyfiką spółdzielni uczniowskich jest rotacja zespołu spółdzielni – zaangażowani uczniowie kończą szkołę, ich zadania muszą przejąć kolejne roczniki. Spiowem inicjatywy stają się wtedy nauczyciele-opiekunowie (z tych samych względów rekomenduje się każdorazowo zaangażowanie więcej niż jednego opiekuna). To właśnie trwałość ich zaangażowania będzie stanowić o trwałości przedsięwzięcia. Wsparcie opiekunów może polegać m.in. na opracowaniu

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

niezbędnych dokumentów i materiałów informacyjnych, wsparciu prawnym, biznesowym, mentorskim, szkoleniowym i doradczym. W przypadku założenia spółdzielni uczniowskiej może to być m.in. wsparcie w opracowaniu statutu, zapewnienie specjalistycznych szkoleń dla opiekunek i opiekunów spółdzielni uczniowskich, budowa sieci wzajemnego wsparcia takich spółdzielni, organizacja wydarzeń dla takich spółdzielni.

- 6. Zbudowanie podstaw współpracy przedsiębiorstw społecznych z inicjatywami młodzieżowymi.** Kolejnym krokiem będzie przygotowanie przedsiębiorstw społecznych przez OWES do współpracy z młodzieżą i/lub spółdzielniami uczniowskimi. Przygotowaniu będzie towarzyszyć analiza potrzeb i zasobów przedsiębiorstw społecznych, możliwości włączenia się w proces wsparcia rozwoju kompetencji młodzieży. Możliwych form współpracy jest bardzo wiele – od roli doświadczonych liderów, którzy mogliby jako „aniołowie biznesu” wspierać kompetencje liderские młodzieży oraz ich rozwój w danej branży, przez mentoring biznesowy, *shadowing*, praktyki zawodowe, wizyty studyjne. Rolą kadry OWES będzie przeanalizowanie specyfiki danego PES, wskazanie przedsiębiorcom społecznym korzyści płynących z takiej współpracy oraz pomoc w wypracowaniu modelu współpracy typu *win-win*, czyli takiej, na której zyskują obie strony.
- 7. Właściwa praca z młodzieżą nad realizacją wybranej przez nią inicjatywy.** Warto zwrócić uwagę na to, że w przeciwieństwie do tradycyjnych harmonogramów działań w przypadku pracy z młodzieżą należy uwzględnić specyfikę roku szkolnego. W czasie realizacji należy zwrócić uwagę

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

na pracę nad kompetencjami przywódczymi, rozwojem kompetencji miękkich i zawodowych, pracę ukierunkowaną na wartości, współpracę z „aniołami biznesu”, organizację targów, konkursów itd. Przykłady skutecznych rodzajów wsparcia zachęcających młodzież do działania i rozwijających powstające inicjatywy przedstawiono w załączonym studium przypadku działalności Stowarzyszenia Morena. Szczególnie warte uwagi są działania networkingowe pozwalające młodym ludziom na dzielenie się swoimi pomysłami i wymianę opinii. Jednocześnie OWES, projektując proces wsparcia, powinny skoncentrować się przede wszystkim na działaniach wspierających spółdzielnie uczniowskie/inne inicjatywy młodzieżowe już po ich powstaniu.

- 8. Zapewnienie trwałości prowadzonych działań przez wpisanie w system wsparcia ekonomii społecznej.** To oczywiste, że młodzież uczestniczy w takich działaniach w sposób – z konieczności – z góry określony w czasie (zdeteterminowany przez dorastanie i angażowanie się w inne aktywności). Warto jednak zadbać o to, żeby współpraca zainicjowana między OWES i innymi podmiotami ekonomii społecznej a placówkami oświatowymi miała charakter stały i najlepiej wieloletni. Kluczowe dla powodzenia tego przedsięwzięcia będą niezbędne zmiany prawne dotyczące spółdzielni uczniowskich, które wyjaśnią nieścisłości dotyczące ich codziennego funkcjonowania – przede wszystkim wprowadzenie ustawy o spółdzielniach uczniowskich bądź odpowiednich zmian do prawa oświatowego.
- 9. Upowszechnianie** – jak już zostało wspomniane wcześniej, rozpowszechnianie i promocja swoich działań nie są

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

mocnymi stronami sektora ES. Przekłada się to na niską rozpoznawalność OWES i ich oferty edukacyjnej wśród placówek oświatowych i innych organizacji specjalizujących się we współpracy z młodzieżą. Tymczasem doświadczenia stowarzyszenia pokazują, że oferta ta może być dla szkół atrakcyjna z różnych względów (przede wszystkim jest nieodpłatna, interdyscyplinarna, włączająca, neutralna światopoglądowo). Upowszechnianie modelu może odbywać się za pomocą wielu kanałów i narzędzi, w tym tych należących do stowarzyszenia: stron WWW, mediów społecznościowych, newslettera. Warto podkreślić, że na potrzeby działań edukacyjnych stowarzyszenie utworzyło specjalną stronę internetową: www.przedsiębiorczosc-spoeczna.pl, która jest poświęcona wyłącznie działalności w edukacji. Działania upowszechniające model będą komplementarne do celów i działań realizowanych w ramach Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021–2027, w szczególności celu szczegółowego ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+), pkt 2. Bezpośrednie wsparcie szkół, ich uczniów (wraz z rodzicami) i nauczycieli, w tym w ramach kompleksowych programów rozwojowych, ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji, oraz pkt 5. Wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej.

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

10. Ewaluacja *on-going* modelu z udziałem OWES, NGO, szkół (partnerów przedsięwzięcia), młodzieży, opiekunów, ekspertów zgodnie z planem działań ewaluacyjnych opracowanym na etapie szczegółowego planowania implementacji modelu w Wielkopolsce

ANALIZA RYZYKA

Analiza ryzyka ma zdefiniować kluczowe zagrożenia dla realizacji celu głównego i celów szczegółowych procesu wdrażania modelu rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości i przedsiębiorczości społecznej. Zdefiniowanie rodzajów ryzyka umożliwia także – już na etapie procesu wdrożeniowego – opracowanie strategii działania zapobiegające skutkom wystąpienia ryzyka lub je minimalizujące. Poniżej prezentujemy kluczowe typy ryzyka zagrażające realizacji poszczególnych celów szczegółowych modelu:

- brak zasobów finansowych i kadrowych w OWES niezbędnych do rozwijania tej działalności,
- brak zainteresowania ze strony szkół i innych organizacji pracujących z młodzieżą (tutaj można wykorzystać potencjał interesariuszy i partnerstw lokalnych),
- formalnoprawne aspekty utrudniające realizację określonych działań podczas pracy z młodzieżą (w tym m.in. brak konkretnych regulacji dotyczących przyznawania mikrograntów grupom nieformalnym składającym się z osób niepełnoletnich, problemy związane z mikrograntami i regulaminami poszczególnych programów operacyjnych czy niejasny status spółdzielczości uczniowskiej),

model rozwijania kompetencji z obszaru przedsiębiorczości społecznej

- regulacje prawne, które znacząco ograniczają możliwości współpracy organizacji pozarządowych z placówkami oświatowymi i młodzieżą,
- brak wystarczającej obecności przedsiębiorczości społecznej w programach nauczania (choć to zmienia się na plus),
- brak zainteresowania ze strony młodzieży (możliwy do ograniczenia przez jej partycypację i decyzyjność na wszystkich etapach przedsięwzięcia).

Opracowanie:

Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych:

Anna Dranikowska, Malwina Fazá Al-Zubaidi, Marek Gruchalski,
Zbigniew Prałat, Daria Skutecka, Olga Ziota.

Redakcja i korekta:

Dominik Wódz

Projekt graficzny:

Tomasz Grabowski

Publikacja przygotowana w ramach projektu „Nowa Energia. Rozwijanie i wzmacnianie kompetencji przedsiębiorczych wśród młodzieży” finansowanego ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Przedstawione w niej treści wyrażają poglądy realizatora projektu i nie muszą odzwierciedlać stanowiska Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Poznań, 2022

ISBN:

978-83-952371-8-8